

میزان رازگونگی متن‌های خبری فارسی و انگلیسی: بررسی موردی انتخابات ۲۰۱۶ ریاست جمهوری آمریکا^۱

آزاده نعمتی^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۴/۱۲

چکیده

تحلیل گفتمان انتقادی شاخه‌ای از تحلیل گفتمان است که به بررسی چرایی و توجیه مطالب و به عبارتی رونمایی اطلاعات می‌پردازد. پژوهش حاضر، در پی آن است تا در چارچوب گفتمان‌شناسی انتقادی، متن‌های روزنامه انگلیسی و فارسی از لحاظ به کارگیری مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی بررسی کرده و میزان رازگونگی هر یک را نمایان سازد. به این منظور، از الگوی یارمحمدی (Yarmohammadi, 2012) که برگرفته از الگوی ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) بوده، بهره گرفته شد. پیکره پژوهش مشتمل بر ۶ مقاله فارسی روزنامه «نسیم‌آنلاین» و ۵ مقاله انگلیسی روزنامه «گاردین» بوده که با روش نمونه‌برداری هدفمند انتخاب شدند. یافته‌های پژوهش بر مبنای آزمون مجذور خی نشان داد این دو روزنامه مؤلفه‌های گفتمان‌مدار و جامعه‌شناختی را از جنبه

^۱ شناسه دیجیتال (DOI): 10.22051/jlr.2017.12931.1240

^۲ دکترای تخصصی زبان و ادبیات انگلیسی، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد جهرم، ایران؛ nemati@jia.ac.ir

صراحت و پوشیدگی به طور یکسان استفاده نکرده‌اند. به بیان دیگر، روزنامه‌گردین مطالب را با صراحت بیشتری بیان کرده و بنابراین میزان رازگونی آن نسبت به روزنامه نسیم آنلاین کمتر بوده‌است. نتیجه کلی از این قرار است که روزنامه فارسی با صراحت کمتر و روزنامه انگلیسی با صراحت بیشتری، به بیان مطالب پرداخته‌اند که این یافته با الگوی گفتمانی کاپلن (Kaplan, 1972) مطابقت دارد.

واژه‌های کلیدی: رازگونی، گفتمان‌شناسی انتقادی، مدل ون‌لیوون

۱. مقدمه

هدف گفتمان‌شناسی انتقادی، نه تنها توصیفِ چونی گفتار است بلکه به توجیه چرایی آن نیز ارتباط می‌یابد (Yarmohammadi, 2016). بنا به گفته یارمحمدی (Yarmohammadi, 2016) انسان‌ها علاقه‌مندند بدانند چه گذشته و چه می‌گذرد و حتی بدانند چرا این‌طور گذشته و می‌گذرد. برای یافتن چرایی باید در نظر داشت که گفته نوعی عمل است. در گفتمان‌شناسی انتقادی و یا توجیهی نیز باید از ویژگی‌های بافت کلام بهره گرفت. بر این اساس، چارچوب اصلی مقاله حاضر، گفتمان‌شناسی انتقادی است. خودِ واژه گفتمان در همراهی با گفته با کارکرد اجتماعی یا معنایی آن تعبیر شده است. بنابراین، تحلیل گفتمان عبارت است از تعبیر ساز و کار مناسب و اعمال آن در کشف و تبیین ارتباط گفته یا متن با کارکردهای فکری-اجتماعی (Yarmohammadi, 2004). از این رو گفتمان‌شناسی انتقادی، از مرز توصیف می‌گذرد و به حوزه توجیه و چرایی می‌رسد که این چرایی نیاز به ابزار مناسبی دارد. در تحلیل گفتمان انتقادی، نیز باید از مؤلفه‌ها یا ساختارهای گفتمان‌مدار استفاده شود (Sharif, & Yarmohammadi, 2014).

بر پایه گفته یارمحمدی (Yarmohammadi, 2004) ساختارهای گفتمان‌مدار، ساختارهایی هستند که به کارگیری و یا تغییر آن‌ها در گفته یا متن سبب می‌گردد تا از گفته برداشت‌های متفاوتی به دست آید، مطلبی پوشیده و مبهم شود و یا صراحت^۱ بیشتری پیدا کند. بر این مبنای، هدف پژوهش حاضر، بررسی صراحت و پوشیدگی^۲ و در نهایت

¹ explicitness

² implicitness

راز گونگی^۱ متون اخبار جنجالی انتخابات ۲۰۱۶ ریاست جمهوری آمریکا در متون فارسی و انگلیسی است. به این منظور، پژوهش حاضر در پی پاسخ گویی به سه پرسش است که «آیا روزنامه فارسی زبان نسیم آنلاین^۲ و روزنامه انگلیسی زبان گاردین^۳، مؤلفه های گفتمان مدار جامعه شناختی - معنایی را در صراحت بخشی و پوشیدگی گفتمان یکسان به کار برده اند؟»، «میزان راز گونگی متن های روزنامه فارسی زبان نسیم آنلاین در مورد خبر های جنجالی انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۶، آمریکا تا چه اندازه است؟» و «میزان راز گونگی متن های روزنامه انگلیسی زبان گاردین در مورد خبر های جنجالی انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۶ آمریکا چه قدر است؟».

۲. اهمیت پژوهش

در سال های اخیر، تحلیل گفتمان انتقادی که یکی از زیرشاخه های زبان شناسی انتقادی است. گستره وسیعی از حوزه های دیگر مانند فلسفه، جامعه شناسی و موارد مشابه را در بر گرفته و آن ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است. یکی از حوزه های متأثر از این گونه تحلیل ها، حوزه متن های خبری است. در حقیقت، می توان این نوع متن ها را نیز با رویکردی انتقادی مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. از این رو، هدف پژوهش حاضر، بررسی متن های خبری مربوط به انتخابات ۲۰۱۶ ریاست جمهوری آمریکا است. بر مبنای رویکرد گفتمان شناسی انتقادی، هر متن از دو لایه زیرین و روئین تشکیل شده است و وظیفه زبان شناس کشف، تبیین و توجیه لایه های زیرین متن است (Davari Ardakani, 2012). بر این مبنای، با بهره گیری از این رویکرد انتقادی، متن های خبری پژوهش حاضر، مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند تا با به کار گیری ساز و کار های کارآمد، پیام نهفته در متن را روشن سازند. مقاله حاضر همانند پژوهش یارمحمدی (Yarmohammadi, 2004)، در پی کشف این مهم است که کارکردهای اجتماعی نهفته در لایه های زیرین گفتمان، چگونه در لایه های روئین آن تصویر سازی یا بازنمایی می شوند. در نهایت، یافته های این پژوهش می تواند در فهم بهتر ایدئولوژی و نظام ارزشی حاکم بر متن های خبری به کار آید. از

¹ mystification

² Nasim online agency

³ the Guardian news

سوی دیگر، الگوی تحلیل انتقادی یارمحمدی نیز آزموده خواهد شد تا میزان توانمندی آن آشکار شود.

۳. پیشینه پژوهش

تحلیل گفتمان انتقادی، زیرشاخه اصلی تحلیل گفتمان به شمار می‌رود. پژوهش‌های گسترده‌ای به وسیله افرادی مانند فرکلاف (Fairclough, 1989) در حوزه گفتمان‌شناسی انتقادی انجام گرفته است. به باور وی، زبان می‌تواند قدرت ایجاد کند و صاحبان قدرت، از زبان برای ایجاد قدرت بهره می‌برند. در این نوع تحلیل، زبان عملی اجتماعی محسوب می‌شود. تحلیل گفتمان انتقادی، به مطالعه و تجزیه و تحلیل متن‌های نوشتاری و گفتاری می‌پردازد تا منبع‌های استدلالی قدرت سلطه نابرابری و تعصب را نشان دهد (Amirshojai & Ghoreishi, 2016). در این زمینه، آثار فراوانی به نگارش در آمده و نظریه‌های مختلفی ارائه گردیده است. جنیدی جعفری و خاقانی (Joneidi Jafari & Khaqani, 2015) به بررسی بازنمایی کنش‌های اجتماعی در مجموعه داستان زن زیادی اثر جلال‌آل احمد براساس الگوی ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) پرداختند. پس از بررسی توصیفی داده‌ها، به این نتیجه دست یافتند که در این مجموعه داستانی، میزان صراحت بیش از میزان پوشیدگی بوده است. امیر شجاعی و قریشی (Amirshojai & Ghoreishi, 2016) در مقاله خود رابطه ساختارهای گفتمان‌مدار و کارکردهای اجتماعی را نشان دادند. در پر (Dorpar, 2012) به معرفی سبک‌شناسی انتقادی پرداخته و زمینه‌های سبک‌پژوهی انتقادی در ادبیات فارسی را اشاره کرده است. یاسمی و آقاگل‌زاده (Yasemi & Aghagolzadeh, 2016) به بررسی نمونه‌ای از متن‌ها و تصویرهای کتاب *امریکن انگلیش فایل* با استفاده از الگوی ون‌دایک و ون‌لیوون پرداختند. بر مبنای یافته‌های پژوهش آن‌ها، کتاب مورد بررسی سرشار از عامل‌های گفتمانی مؤلفه‌های اجتماعی و شناختی است.

شریف و یارمحمدی (Sharif, & Yarmohammadi, 2014) براساس الگوی یارمحمدی که برگرفته از الگوی ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) بود، به تحلیل گزیده‌هایی از رباعیات خیام در چهارچوب گفتمان‌شناسی انتقادی پرداختند. بررسی آن‌ها نشان داد که در رباعیات خیام، مولفه گفتمان‌مدار اظهار با قرینه محتوایی از فراوانی بیشتری برخوردار

است. همچنین، یارمحمدی آثار فراوانی در ارتباط با گفتمان انتقادی به نگارش درآورده است (Yarmohammadi, 2004, 2012, 2016). وی در یکی از مقاله‌های خود به بازنمایی کارگزاران اجتماعی در درگیری‌های فلسطین و اسرائیل، از طریق ساختارهای گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی پرداخت. یافته‌های تحلیل وی نشان داد که بین ساخت ایدئولوژیک و ساخت گفتمان‌مدار ارتباط دوسویه وجود دارد. به بیان دیگر، هیچ نوشته و گفته‌ای خالی از ارزش‌گذاری ویژه نیست (Yarmohammadi, 2006).

عبدالموئی (Abdel-Moety, 2015) به بررسی مصاحبه‌های تلویزیونی با هیلاری کلینتون^۱ پرداخت. او به این نتیجه دست یافته که مصاحبه به عنوان یک گونه زبانی دارای مشخصه‌های ویژه‌ای است. برای نمونه، در این نوع گفتمان که اغلب غیررسمی است از ساز و کارهای گوناگونی مانند واژه‌های خلأپرکن، ابزارهای طنز و عنصر حذف بیشتر استفاده شده است. فورنکوا (Fornkwa, 2015) مقاله‌های روزنامه‌های ۲۰۱۵ در ارتباط با مشکلات بودجه کشور کامرون را بررسی کرده است. وی نشان داد که با انتخاب واژه‌های ویژه خبرنگاران می‌کوشند تا در مورد بودجه‌بندی ۲۰۱۵ کشور کامرون تأثیری منفی را به خواننده القاء نمایند. به بیان دیگر، این روزنامه‌های خصوصی تفکر ضددولتی داشته و با به کارگیری واژه‌های ویژه‌ای مانند «*but to whom does the bulk of money rather go?*» یا «*more than 35bn for fuel alone!*» در متن‌های خبری خود، سعی در ایجاد حس منفی نسبت به بودجه‌بندی سال ۲۰۱۵ کشور کامرون داشته‌اند.

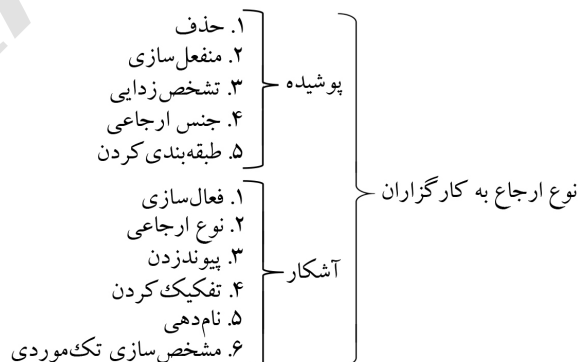
نگاهی به تاریخچه مختصر ارائه شده نشان می‌دهد که مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی از جنبه صراحت و پوشیدگی و در نهایت میزان رازگونگی متن‌های خبری، مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. همچنین بررسی‌های صورت گرفته اغلب در محدوده یک زبان انجام شده است. در حقیقت، پژوهش حاضر علاوه بر بررسی مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی در متن‌های خبری، سعی نموده مطالعه‌ای مقایسه‌ای را در دو زبان فارسی و انگلیسی به انجام رساند.

¹ H. R. Clinton

۴. روش پژوهش

۴.۱. الگوی تحلیل

به منظور تحلیل انتقادی متن‌های گوناگون، از الگوهای مختلفی مانند فر کلاف (Fairclough, 2003)، ون‌دایک (Van Dijk, 1996) و ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) استفاده شده است که از میان الگوهای نام‌برده الگوی ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Sharif, & Yarmohammadi, 2014). هر چند شبکه تنظیمی ون‌لیوون یکی از کامل‌ترین چارچوب‌های تحلیل متن‌های انگلیسی‌زبان است، به عقیده یارمحمدی (Yarmohammadi, 2015) در تحلیل متن‌های فارسی مشکلاتی را به وجود می‌آورد. بر این مبنای، یارمحمدی سعی در بومی کردن آن در زبان فارسی داشته و ایرادهای مدل ون‌لیوون را بیان داشته‌است. به باور وی، داده‌های زبان فارسی به طور طبیعی در این مدل مورد توجه نبوده‌اند. همچنین، تمامی مؤلفه‌ها باید گفتمان‌قیاس باشد و در نهایت الگوی ون‌لیوون تا اندازه‌ای پیچیده است. بنابراین، برای از بین بردن این ایرادها، یارمحمدی با بهره‌گیری از نظرات ون‌لیوون (Van Leeuwen, 1996) الگویی متشکل از ۳۲ مؤلفه جامعه‌شناختی-معنایی را ارائه کرده‌است. الگوی تحلیل انتقادی گفتمان، ماهیتاً برای بافت‌های سیاسی طراحی شده‌اند (Yarmohammadi, 2015). هر چند پژوهشگران گوناگون این الگو را برای متن‌های دیگری مانند متن‌های ادبی، مذهبی و مواردی از این قبیل نیز به کار برده‌اند. در این الگو مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی از جنبه صراحت و پوشیدگی کلام به دربرگیرنده موارد زیر است:

شکل ۱: الگوی کارگزاران اجتماعی (Yarmohammadi, 2001)

در این الگو کارگزاران اجتماعی این گونه تعریف شده‌اند: «در هر عمل یک واقعه‌ای صورت می‌گیرد که تعدادی افراد در انجام آن عمل مشارکت دارند. در جملات فاعلین یا مفعولین کارگزاران اجتماعی هستند» (Yarmohammadi, 2013, p. 171). بنابراین، در متن‌های مختلف کارگزاران اجتماعی، برخی با صراحت بیشتر و برخی به صورت پوشیده یا ضمنی، نمایانده می‌شوند. برای نمونه، در اخبار جنگ، کشت و کشتار و نیز خبرهای مرتبط با کشته و زخمی‌شده‌ها، اغلب کارگزاران اجتماعی حذف می‌شوند و در گفتمان‌شناسی انتقادی فرض بر این است که کارگزاران اجتماعی برای همگان شناخته‌شده هستند (O'Halloran, 2005).

پوشیدگی دارای ۵ مولفه حذف، منفعل‌سازی، تشخیص‌زدایی، جنس ارجاعی و طبقه‌بندی کردن بوده و مولفه صریح دارای ۶ زیربخش فعال‌سازی، نوع ارجاعی، پیوند زدن، تفکیک کردن، نام‌دهی و مشخص‌سازی تک‌موردی است. برای نمونه، اگر سه جمله زیر در نظر گرفته شود:

۱. علی مهدی را کشت و من خیلی ناراحت شدم.

۲. مهدی کشته شد و من خیلی ناراحت شدم.

۳. کشته‌شدن مهدی مرا ناراحت کرد.

بر مبنای روش تحلیل گفتمان، جمله سوم پوشیده‌تر از جمله دوم و جمله دوم پوشیده‌تر از جمله اول است. به بیان دیگر، در جمله دوم نام قاتل، آورده نشده‌است که نوعی پنهان‌کاری است (Yarmohammadi, 2012, p. 160). با مقایسه و مقابله دو متن در پیوند با یک موضوع که با دو دیدگاه متفاوت نگارش شده باشند، تبیین و توجیه لایه‌های نهفته زبانی روشن‌تر نمایان می‌شوند (Yarmohammadi, 2012).

۲.۴. داده‌های پژوهش

داده‌های پژوهش حاضر، برگرفته از مقاله‌های مرتبط با انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۱۶ است. به طور کلی، با استفاده از روش نمونه‌برداری هدفمند، ۶ مقاله از روزنامه فارسی‌زبان نسیم آنلاین و ۵ مقاله از روزنامه بریتانیایی گاردین مربوط به دوره ۱ تا ۱۵ آبان ۲۰۱۶ جمع‌آوری شده و مورد بررسی قرار گرفتند. این مقاله‌ها، مشتمل بر اخبار

۱۸۲ / میزان رازگونی متن‌های خبری فارسی و انگلیسی: بررسی موردی انتخابات ۲۰۱۶ ریاست‌جمهوری آمریکا
داغ انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۱۶ آمریکا بودند و محقق در روز انتشار اخبار در
وب‌گاه دو روزنامه، آنها را مطالعه و تحلیل نمود.

۳.۴. روش تحلیل

به منظور تحلیل داده‌های مقاله حاضر از دو روش تحلیل کیفی و کمی بهره گرفته شده است. تحلیل این مقاله‌ها بر مبنای روشی انجام گرفته است که یارمحمدی (Yarmohammadi, 2004, 2006, 2012) ارائه کرده و خود نیز از آن بهره گرفته است. این نوع تحلیل کیفی به شرح زیر است:

الف) رایۀ مشخصه‌های متن‌های انتخاب‌شده: در این مرحله، محقق با استفاده از روش نمونه‌برداری هدفمند، متن‌های خبری داغ و جنجالی مربوط به انتخابات ۲۰۱۶ ریاست‌جمهوری آمریکا را از وب‌گاه روزنامه فارسی‌زبان نسیم آنلاین و انگلیسی‌زبان گاردین در بازۀ زمانی ۱ تا ۱۵ آبان ۲۰۱۶ انتخاب نمود.

ب) تعیین و استخراج جمله‌های گفتمان‌مدار متن: در این مرحله محقق متن‌های خبری انتخاب‌شده را مطالعه نموده و جمله‌ها و تعبیرهای گفتمان‌مدار را از جمله‌های غیرگفتمان‌مدار مجزا کرده است.

پ) درک پیوندهای حاکم بر اجزای متن: در این مرحله پس از مطالعه دقیق متن و فهم کامل منظور و درک پیوندهای حاکم بر اجزای متن، ساخت ایدئولوژیک متن مشخص گردید.

ت) استخراج مؤلفه‌های گفتمان‌مدار از جمله‌ها و تعبیرهای گفتمان‌مدار: در نهایت با توجه به الگوی تحلیل یارمحمدی (Yarmohammadi, 2012) مؤلفه‌های گفتمان‌مدار از جمله‌ها و تعبیرهای گفتمان‌مدار استخراج گردید و به این ترتیب ساخت گفتمان‌مدار متن آشکار شد.

۱.۳.۴. تحلیل کمی محاسبات آماری

در تحلیل کمی، پایایی متن‌ها با استفاده از روش پایایی ارزیاب درونی محاسبه شد و نتیجه همبستگی ۹۳٪ به دست آمد که میزان قابل قبولی است. میزان رازگونی متن‌ها نیز با فرمول زیر محاسبه گردید که نتایج آن در قسمت یافته‌ها نشان داده شده است:

$$\frac{100 \times \text{مجموع ارجاعات پوشیده}}{\text{کل ارجاعات پوشیده و صریح}} = \text{میزان رازگونی}$$

شکل ۲: فرمول میزان رازگونی متن‌ها

۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش در پی پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش، از روش‌های کمی توصیفی و استقرائی مانند جدول‌های فراوانی و آزمون مجذور خی، استفاده شده‌است. پس از بررسی تمامی متن‌ها و انتخاب مؤلفه‌های گفتمان‌مدار متن، براساس الگوی یارمحمدی، تعبیرات گفتمان‌مدار مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

برای پاسخ به پرسش نخست که «آیا روزنامه فارسی‌زبان نسیم آنلاین و روزنامه انگلیسی‌زبان گاردین، مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی را در صراحت‌بخشی و پوشیدگی گفتمان یکسان به کار برده‌اند؟» از تحلیل‌های توصیفی (جدول‌های ۱ و ۲) و نیز استقرائی (جدول‌های ۳ و ۴) استفاده شد که شرح آن در ادامه آورده می‌شود.

جدول ۱: فراوانی مؤلفه‌های پوشیده و صریح در متون خبری فارسی و انگلیسی

زبان	مؤلفه‌های گفتمان‌مدار	فراوانی ارجاعات	میانگین	انحراف معیار
فارسی	پوشیده	۳۰	۱/۷۰۰	۱,۲۰۷
	صریح	۳۴	۴/۲۹۰	۱,۹۵۲
انگلیسی	پوشیده	۱۲	۲/۰۸۳۳	۱/۳۷۸۹
	صریح	۵۷	۳/۸۲۴۶	۲/۲۰۱۲

جدول (۱)، میزان فراوانی مؤلفه‌های پیداشده در متن‌های فارسی و انگلیسی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌شود، در زبان فارسی، فراوانی ارجاع‌های پوشیدگی و صراحت به هم نزدیک است (۳۰ در مقابل ۳۴) در حالی که بین فراوانی این دو نوع ارجاع در زبان انگلیسی، فاصله بیشتری وجود دارد (۵۷ در مقابل ۱۲). در واقع، مؤلفه صریح در زبان انگلیسی، با ۵۷ مورد بالاترین فراوانی را دارد.

جدول ۲: زیربخش‌های مؤلفه‌های پوشیده و صریح در متون خبری فارسی و انگلیسی

زبان	مؤلفه‌های گفتمان‌مدار	زیربخش	فراوانی	درصد
فارسی	پوشیده	تشخص‌زدایی	۲۲	۷۳/۳
		حذف	۳	۱۰
		منفعل‌سازی	۵	۱۶/۷
	صریح	نام‌دهی	۱۴	۳۸/۷
		نوع‌ارجاعی	۹	۲۹
		پیوندزدن	۶	۱۹/۴
انگلیسی	پوشیده	تشخص‌زدایی	۷	۵۸/۳
		حذف	۲	۱۶/۷
		منفعل‌سازی	۳	۲۵
	صریح	نام‌دهی	۳۲	۵۶/۱
		نوع‌ارجاعی	۵	۸/۸
		پیوندزدن	۱۱	۱۹/۳
		فعال‌سازی	۹	۱۵/۸

در جدول (۲)، زیربخش‌های مؤلفه‌های پوشیده و صریح با جزئیات در زبان فارسی و انگلیسی نشان داده شده‌است. همان‌گونه که در این جدول نشان داده شد، در گونه فارسی در پیوند با مؤلفه پوشیده، زیربخش تشخیص‌زدائی و در ارتباط با مؤلفه صریح، زیربخش نام‌دهی به ترتیب با فراوانی ۲۲ و ۱۴ از فراوانی بیشتری برخوردار بوده‌اند. به طریقه مشابه، در گونه انگلیسی در مؤلفه‌های پوشیده و صریح، همین دو زیربخش به ترتیب با فراوانی ۷ و ۳۲ نسبت به سایر زیربخش‌ها از فراوانی بیشتری برخوردار بوده‌اند.

به منظور تعیین معناداری تفاوت بین مؤلفه‌های گفتمان‌مدار پوشیده و صریح در زبان فارسی و انگلیسی از آزمون مجذور خی، در سطح معناداری $p < 0.05$ استفاده شده‌است که نتایج آن در جدول‌های ۳ و ۴ آورده شده‌است.

جدول ۳: نتایج آزمون مجذور خی بین مؤلفه‌های گفتمان‌مدار پوشیده

و صریح در فارسی و انگلیسی

زبان	مؤلفه‌های گفتمان‌مدار	درجه آزادی	آزمون مجذور خی	نتیجه ($p < 0.05$)
فارسی	پوشیده	۱	۰/۰۱۶	غیر معنادار
	صریح			
انگلیسی	پوشیده	۱	۲۹/۳۴۶	معنادار
	صریح			
فارسی و انگلیسی	کل ارجاعات پوشیده و صریح	۱	۱۴/۹۷۸	معنادار

یافته‌های جدول (۳) نشان می‌دهد که آزمون مجذور خی در سطح معناداری $p < 0.05$ بین مؤلفه‌های پوشیده و صریح در فارسی غیر معنادار بوده، اما در انگلیسی معنادار است. به بیان دیگر، بین مؤلفه‌های پوشیده و صریح در فارسی تفاوت معناداری وجود ندارد اما در انگلیسی تفاوت مشاهده شده بین این دو مؤلفه معنادار است.

جدول ۴: نتایج آزمون مجذور خی بین مؤلفه‌های گفتمان مدار پوشیده

فارسی و انگلیسی و صریح فارسی و انگلیسی

مؤلفه‌های گفتمان مدار	درجه آزادی	آزمون مجذور خی	نتیجه ($p < 0.05$)
پوشیده در فارسی و انگلیسی	۱	۹,۶۱	معنادار
صریح در فارسی و انگلیسی	۱	۷,۶۸	معنادار

در جدول (۴) نتایج به دست آمده برای هر مؤلفه در دو زبان با هم مقایسه شده است. همان گونه که یافته‌های آزمون مجذور خی در سطح معناداری $p < 0.05$ نشان می‌دهد، در دو زبان فارسی و انگلیسی از هر یک از دو مؤلفه پوشیده و صریح به میزان متفاوتی استفاده شده است و میزان این تفاوت از نظر آماری معنادار بوده است. به این ترتیب که میزان استفاده از مؤلفه پوشیدگی در فارسی (فراوانی ۳۰) به شیوه معناداری بیشتر از انگلیسی (فراوانی ۱۲) بوده است. در حالی که میزان استفاده از مؤلفه صریح در انگلیسی (فراوانی ۵۷) به طرز معناداری بیشتر از فارسی (فراوانی ۳۴) بوده است.

برای پاسخ گویی به پرسش‌های دوم و سوم که به شکل «میزان راز گونگی متون روزنامه فارسی زبان نسیم آنلاین و انگلیسی زبان گاردین در مورد خبرهای جنجالی انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۶ آمریکا تا چه اندازه است؟» خلاصه شده، از فرمول میزان راز گونگی (در زیربخش (۴.۳)) استفاده شده است. همان طور که پیش از این اشاره شد، با استفاده از رابطه پوشیدگی و صراحت کلام می‌توان به میزان راز گونگی متن‌ها پی برد.

جدول ۵: میزان راز گونگی متون خبری فارسی و انگلیسی

ردیف	میزان راز گونگی	درصد
۱	متون خبری فارسی	٪۴۹/۱۸
۲	متون خبری انگلیسی	٪۲۱/۰۵

در جدول (۵)، میزان رازگونی متن‌های خبری فارسی و انگلیسی آورده شده‌است. با استناد به این جدول، میزان رازگونی متن‌های خبری فارسی و انگلیسی به ترتیب ۴۹/۱۸ و ۲۱/۰۵ درصد بوده‌است. به این معنا که میزان رازگونی در متن‌های خبری فارسی مورد بررسی با ۴۹/۱۸ درصد بیشتر از میزان رازگونی متون خبری مورد بررسی در انگلیسی (۲۱/۰۵ درصد) بوده‌است.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

گفتمان در همراهی با گفته با کارکرد اجتماعی یا معنایی آن تعبیر شده‌است و از این رو تحلیل گفتمان، عبارت است از فراهم آوردن ساز و کار مناسب و کاربست آن در کشف و تبیین ارتباط گفته یا متن با کارکردهای فکری-اجتماعی (Yarmohammadi, 2005). آشکارسازی این دیدگاه‌ها به صورت کارکرد فکری-اجتماعی، از طریق مؤلفه‌های ویژه‌ای به نام ساختارهای گفتمان‌مدار انجام می‌شود. هدف از این مقاله، بررسی ساختارهای گفتمان‌مدار متن‌های خبری فارسی و انگلیسی از لحاظ پوشیدگی و صراحت کلام بوده‌است. برای دست یافتن به این هدف سه پرسش مطرح شد که عبارت بودند از: «آیا روزنامه فارسی‌زبان نسیم آنالاین و روزنامه انگلیسی‌زبان گاردین، مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی را در صراحت‌بخشی و پوشیدگی گفتمان یکسان به کار برده‌اند؟»، «میزان رازگونی متن‌های روزنامه فارسی‌زبان نسیم آنالاین در مورد خبرهای جنجالی انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۱۶، آمریکا تا چه اندازه است؟» و «میزان رازگونی متن‌های روزنامه انگلیسی‌زبان گاردین در مورد خبرهای جنجالی انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۱۶ آمریکا چه قدر است؟».

همان‌گونه که در جدول (۱) نشان داده شد اگرچه بین فراوانی مؤلفه‌های گفتمان‌مدار پوشیده و صریح در داده‌های مورد بررسی فارسی تفاوت اندکی وجود دارد. میزان این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست اما در داده‌های انگلیسی تفاوت به‌دست‌آمده بین این دو مؤلفه معنادار است و از مؤلفه صریح بیشتر استفاده شده‌است. لازم به اشاره است که در الگوی نظام‌مند یارمحمدی، مؤلفه پوشیده دارای پنج زیربخش است که البته دو مؤلفه طبقه‌بندی و جنس‌ارجاعی در داده‌های پژوهش حاضر یافت نشد. در این الگو مؤلفه صریح

نیز دارای شش زیربخش بود که مؤلفه‌های مشخص‌سازی و تفکیک کردن در داده‌های پژوهش حاضر مشاهده نگردید. به گفته یارمحمدی (Yarmohammadi, 2006) «در هر متنی لزوماً تمام مؤلفه‌های الگوی ون لیوون (Van Leeuwen, 1996) ظاهر نمی‌شود چرا که هر متنی به طبیعت خود از مؤلفه‌های مشخصی بهره می‌گیرد» (Yarmohammadi, 2016, p. 83). از سوی دیگر، مؤلفه تشخیص‌زدائی در داده‌های فارسی بیشترین فراوانی را داشته‌است که برای روشن شدن بیشتر مطلب نمونه‌هایی از آن در زیر آورده می‌شود (زیر قسمت‌های نشان‌دهنده تشخیص‌زدائی خط کشیده شده‌است):

۴. تازه‌ترین نظرسنجی انجام شده توسط رویترز...

۵. به گزارش گروه بین‌المللی نسیم آنلاین...

۶. به گزارش رویترز، انتشار نوار اظهارات جنجالی آقای ترامپ ...

۷. سایت ویکی‌لیکس افشا کرد ...

۸. براساس گزارش اسپوتنیک این فایل‌ها در فرمت‌های مختلف صوتی ... قرار دارند.

در نمونه‌های (۴) تا (۸)، به کار گزاران اجتماعی مشخصه غیر انسانی داده شده‌است، مانند رویترز^۱، نسیم آنلاین، به گزارش رویترز و مواردی از این قبیل. از این ساختار که نوعی گفته‌مداری است در داده‌های مورد بررسی فارسی بیشتر استفاده شده‌است تا عینیت و بی‌طرفانه بودن مطلب را تأیید کند (Yarmohammadi, 2006).

از میان مؤلفه‌های صریح، نام‌دهی بیشترین فراوانی را در متون خبری مورد بررسی فارسی داشته‌است که نمونه‌هایی از آن در مثال‌های (۹) تا (۱۴) آورده شده‌است.

۹. خانم کلینتون با ۴۴ درصد در مقابل آقای ترامپ با ۳۷ درصد پیش‌تاز بود.

۱۰. ترامپ در آخرین مناظره خود با هیلاری کلینتون از تعهد به پذیرش نتیجه انتخابات ... خودداری کرد.

۱۱. به گزارش این سایت ... هیلاری مدیریت آن را بر عهده داشت

۱۲. اظهارات جنجالی آقای ترامپ در سال ۲۰۰۵...

۱۳. ایالت سرنوشت‌ساز فلوریدا

۱۴. سایت افشاگر ویکی‌لیکس

¹ Reuters

کارگزاران اجتماعی ممکن است با توجه به هویت منحصر به فردشان بازنمائی شوند. در نام‌دهی اغلب از نام‌های خاص که می‌توانند به صورت غیررسمی، نیمه‌رسمی یا رسمی ارائه شوند، استفاده می‌شود. اینکه چه وقت و در چه شرایطی کارگزاران را نام‌دهی یا طبقه‌بندی می‌کنیم بسیار اهمیت دارد. برای مثال، در نمونه‌های (۹) تا (۱۴) از عبارات‌های خانم کلیتون، آقای ترامپ^۱، دونالد ترامپ، ترامپ، هیلاری کلیتون و حتی هیلاری استفاده شده‌است. یا با استفاده از گزینش واژه‌ها و تعبیرهای خاصی مانند سرنوشت‌ساز و افشاگر پیش از آغاز انتخابات دیدگاه خاصی بیان شده‌است. تمامی موارد بالا، گونه‌های مختلفی از نام‌دهی هستند که بسته به موقعیت برای برجسته‌سازی از آن‌ها استفاده شده‌است. از دیگر مؤلفه‌های گفتمان‌مدار صریح در فارسی نوع ارجاعی است (نمونه‌های ۱۵ تا ۱۷).

۱۵. هفتاد درصد جمهوری خواهان معتقدند ...

۱۶. پنجاه درصد جمهوری خواهان، ریاست‌جمهوری هیلاری کلیتون را خواهند پذیرفت.

۱۷. پادشاه مغرب ۱۲ میلیون دلار به حساب نامزد دموکرات انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا واریز کرده است.

در جمله‌های بالا به کارگزاران به صورت کلی اشاره می‌شود که ویژگی رفتاری طبقه اجتماعی خاصی را مشخص می‌کند. برای نمونه، در جمله (۱۷) واژه دموکرات ویژگی رفتاری طبقه اجتماعی دموکرات‌ها را مشخص می‌کند.

در چارچوب داده‌های پژوهش حاضر، از مؤلفه‌های پوشیده‌سازی در انگلیسی کمتر از فارسی استفاده شده‌است. یافته‌های آزمون مجذور خی نشان داد که بین مؤلفه‌های پوشیده‌سازی فارسی و انگلیسی و همچنین صریح در فارسی و انگلیسی تفاوت معنادار وجود داشت. همچنین بین مؤلفه‌های پوشیده‌سازی و صریح در انگلیسی نیز تفاوت معنادار مشاهده گردید.

در داده‌های مورد بررسی میزان استفاده از نام‌دهی که از زیربخش‌های مؤلفه صریح است در انگلیسی بیش از فارسی بوده‌است. در متون خبری انگلیسی، نمونه‌های زیر مؤلفه نام‌دهی را به تصویر می‌کشد:

¹ Donald Trump

18. *The latest twist in a topsy turvy election arrived...*

19. *What little Comey has told us...*

20. *A jubilant Donald Trump, meanwhile ...*

21. *Director Comey ...*

22. *Robby Mook, Clinton's campaign manager ...*

در تمامی نمونه‌های بالا، با استفاده از گزینش واژه‌ها و تعبیرهای خاص، نام‌دهی و مقام‌دهی صورت گرفته‌است. برای نمونه در مثال (۱۹)، در عبارت «little Comey»، نام کامی که رئیس سازمان اف. بی. آی است را با صفت «little» تحقیر کرده‌اند و جمله‌او که مبنی بر پیروزی کلینتون بوده، را نپذیرفته‌اند. به همین ترتیب در نمونه (۲۰)، ترامپ را با صفت «jubilant» (به معنای شادمان) توصیف کرده‌اند که نشان‌دهنده خوش حالی و رضایت او پیش از انتخابات است.

همچنین براساس داده‌های پژوهش حاضر، در زبان انگلیسی از پیوندزدن بیش از فارسی استفاده شده‌است. نمونه‌های (۲۳) تا (۲۷)، نمونه‌هایی از پیوندزدن را در انگلیسی و فارسی نشان می‌دهد.

23. *Clinton and her aids...*

24. *Democratic and republicans...*

۲۵. *هیلاری کلینتون داعش و ایران را در یک ردیف می‌داند.*

۲۶. *نحوه مبارزه با داعش و ایران...*

۲۷. *هیلاری کلینتون و مشاورش ...*

در پیوند زدن «کارگزاران اجتماعی تشخیص‌دار ممکن است به شکل گروه‌هایی نمایانده شوند که در مورد فعالیت یا دیدگاه خاصی نظر واحدی (موافق یا مخالف) دارند. این گروه‌ها نهادینه شده نیستند و ممکن است در مورد موضوع دیگری وحدت نظر نداشته باشند» (Yarmohammadi, 2006, p. 173).

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که صراحت در متن‌های خبری انگلیسی مورد بررسی بیش از متون خبری فارسی بوده‌است. به بیان دیگر، میزان رازگونگی که یک ارزش کلی از بهره‌گیری از مؤلفه‌های صریح و پوشیده‌است در متن‌های فارسی مورد بررسی بیش از متون انگلیسی بوده‌است. یارمحمدی (Yarmohammadi, 2006) در توجیه چنین یافته‌ای، آن را به دیدگاه خاصی نسبت نداده و بر این باور است شاید بتوان دلیل آن را به عاملی چون خط مشی و سبک روزنامه‌نگاری مرتبط دانست.

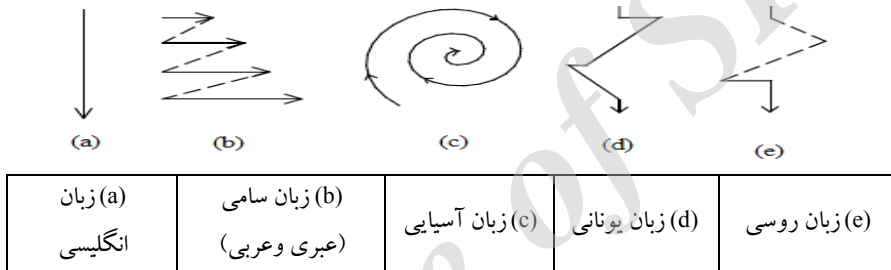
یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های اسمائیل وادی و احمد (Ismael Wadi & Ahmed, 2015) همسویی دارد. آن‌ها نشان دادند که چگونه دو منبع خبری در مورد یک خبر واحد نظر خود را به خوانندگان تحمیل می‌کنند. به باور آن‌ها، مطبوعات آن‌چنان که ادعا می‌کنند بی‌طرف و بی‌غرض نیستند. مطبوعات به گفته آن‌ها آئینه تمام‌نمای حقیقت نیست بلکه نظرات خود را در قالب اخبار به مردم ارائه می‌دهند.

از سوی دیگر چون مقایسه بین دو فرهنگ و زبان فارسی و انگلیسی انجام گرفته‌است، اگر سبک روزنامه‌نگاری را کنار بگذاریم دلیل‌های دیگری را می‌توان برای تفاوت رازگونگی در متون فارسی و انگلیسی مورد بررسی بیان کرد. به گفته یارمحمدی (Yarmohammadi, 2016) در سرشت فرهنگ ایرانی پوشیدگی و پنهان‌کاری نهفته است. وی اشاره می‌کند که این پوشیدگی‌ها و پنهان‌کاری‌ها در معماری ایرانی نیز مشاهده می‌شود. برای نمونه، در آمریکا اغلب در همان اتاق نشیمن، آشپزخانه باز هم قرار دارد. در حالی که ایرانی‌ها ترجیح می‌دهند، آشپزخانه جدا باشد و در گذشته آشپزخانه حتی در آن سوی حیاط قرار داشته‌است. «خانه‌های ما همگی محصور دیوارهای نسبتاً بلند هستند که درست برعکس مثلاً آمریکا می‌باشد» (Yarmohammadi, 2016, p. 172). شاید همین تفاوت فرهنگی ریشه‌دار در مطالب و اخبار نیز تأثیرگذار بوده‌است و از این رو متن‌های خبری فارسی با صراحت کمتر و متن‌های خبری انگلیسی زبان با صراحت بیشتری مطالب را بیان کرده‌اند و در نهایت میزان رازگونگی متون فارسی بیشتر از متون انگلیسی شده‌است. علاوه بر دیدگاه یارمحمدی، کاپلن (Kaplan, 1972) هم در مورد گفتمان در زبان‌های مختلف نظریه دیگری دارد که در راستای یافته‌های این پژوهش است و آن را تأیید می‌کند. بر مبنای دیدگاه وی، متن‌های انگلیسی به صورت خطی و مستقیم هستند چرا که انگلیسی‌زبانان تمایل دارند مستقیم و صریح صحبت کنند و بنویسند. وی نمودار زیر را برای زبان‌های مختلف ارائه کرده است.

همان‌طور که در شکل ۳ نشان داده شده است الگوی گفتمانی انگلیسی‌زبانان راست و صریح است در حالی که در زبان‌های آسیائی الگوهای پیچیده بیشتر استفاده می‌شود. در نهایت، یافته‌های تحلیل در چارچوب داده‌های مورد بررسی نشان‌دهنده این نکته است که دو زبان فارسی و انگلیسی در بیان یک مطلب از مؤلفه‌های گفتمان‌مدار با فراوانی‌های

متفاوتی بهره می گیرند. همان طور که فرکلاف (Fairclough, 2003) بیان کرده است هدف اصلی تحلیل انتقادی، آگاهی بخشی و قدرت دهی است و می توان نتیجه گرفت که هیچ نوشته و گفته ای خالی از ارزش گذاری ویژه نیست، هر چند که نویسنده ها می خواهند نشان دهند که بی طرفانه به رخدادها می نگرند (Yarmohammadi, 2016) و این امر در متن های خبری نیز قابل مشاهده است. همین نتیجه را نیز قایدی و تاکی (Ghaedi & Taki, 2017) در بررسی ابزارها یا شیوه های گفتمانی به کار رفته در تبلیغات روزنامه ها و مجلات زبان فارسی گرفته اند.

شکل ۳: ساختار گفتمان در زبان های مختلف ارائه شده توسط کاپلن (Kaplan, 1972)

در پایان لازم به اشاره است که به دلیل محدود بودن پیکره مورد بررسی، یافته های گزارش شده در بخش «بحث و نتیجه گیری» فقط به پژوهش حاضر محدود شده و امکان تعمیم نتایج به دو زبان فارسی و انگلیسی وجود ندارد. از این رو، پیشنهاد می شود پژوهشگران دیگر با انتخاب پیکره های بزرگ تر پژوهش حاضر را ادامه دهند تا پس از کامل نمودن آن پژوهش ها بتوان به تعمیم هائی کلی تر در این زمینه دست یافت.

فهرست منابع

- امیر شجاعی، آناهیتا و محمد حسین قریشی (۱۳۹۵). «بررسی نشانه ای-فرهنگی و تغییر ایدئولوژی در ترجمه». *زبان پژوهی*. سال ۸، شماره ۱۹. صص ۳۲-۷.
- جنیدی جعفری، محمود و طوبی خاقانی (۱۳۹۴). «بررسی بازنمایی کنش های اجتماعی در مجموعه داستان زن زیادی از جلال آل احمد براساس الگوی ون لیوون (۲۰۰۸)».
- زبان شناخت*. سال ۶، شماره ۱۲. صص ۹۷-۷۷.

- ۱۹۲ / میزان رازگونگی متن‌های خبری فارسی و انگلیسی: بررسی موردی انتخابات ۲۰۱۶ ریاست جمهوری آمریکا
- داوری اردکانی، رضا، رضایلی پور، علیرضا قائمی‌نیا، آنتونی جاج و لطف‌الله یارمحمدی (۱۳۹۱).
زبان استعاری و استعاره‌های مفهومی. تهران: هرمس.
- درپر، مریم (۱۳۹۱). «رویکردی نوین در بررسی سبک براساس تحلیل گفتمان انتقادی». *نقد ادبی*.
 سال ۵. شماره ۱۷. صص ۳۷-۶۲.
- شریف، مریم و لطف‌الله یارمحمدی (۱۳۹۳). «بررسی رباعیات خیام از منظر گفتمان‌شناسی
 انتقادی با بهره‌گیری از مؤلفه‌های جامعه‌شناختی-معنایی گفتمان‌مدار». *شعر پژوهی*. سال ۶.
 شماره ۲. صص ۸۲-۶۷.
- قایدی، فاطمه و تاکی، گیتی (۱۳۹۵). «شیوه‌های گفتمانی تبلیغات روزنامه‌ها و مجلات فارسی».
زبان پژوهی. دوره ۸. شماره ۲۱. صص ۷-۱.
- یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۳). *گفتمان‌شناسی رایج و انتقادی*. تهران: انتشارات هرمس.
- یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۵). *ارتباطات از منظر گفتمان‌شناسی انتقادی*. تهران: انتشارات هرمس.
- یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۵). *از شیراز تا کشمیر*. شیراز: انتشارات فانوس اندیشه با همکاری
 موسسه آموزش عالی زند.
- یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۹۱). *درآمدی به گفتمان‌شناسی*. تهران: انتشارات هرمس.
- یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۹۵). *تجزیه و تحلیل مقابله‌ای گفتمان‌شناختی*. تهران: انتشارات هرمس.
- یاسمی، کلثوم و فردوس آقاگل‌زاده (۱۳۹۵). «تحلیل گفتمان انتقادی کتاب «امریکن انگلیش
 فایل» با استفاده از مدل ون‌دایک». *مطالعات فرهنگ و ارتباطات*. سال ۱۷. شماره ۳۴.
 صص ۲۰۵-۱۸۶.

- Abdel-Moety, D. M. (2015). American political discourse as manifested in Hillary Clinton's interviews: a critical approach. *English Linguistics Research*, 4 (1), 1-13.
- Amirshojai, A., & Ghoreishi, M. H. (2016). The semiotic-cultural analysis and the ideological changes in translation. *Journal of Language Research, Zabanpazhuhi*, 8 (19), 7-32 [In Persian].
- Davari Ardakani, R., Nilipour, R., Gha'eminia, A. R., Judge, A., & Yarmohammadi, L. (2012). *Metaphoric Language and Conceptual Metaphors*. Tehran: Hermes Publications [In Persian].
- Dorpar, M. (2012). Critical stylistics as a new approach to stylistics based on critical discourse analysis. *Literary Criticism*, 5(17), 37-62 [In Persian].
- Fairclough, N. (2003). Global capitalism and critical awareness of language. *Language Awareness*, 8(2), 71-83.
- Fornkwa, M. J. (2015). A Critical Discourse Analysis of Newspaper Articles on the 2015 State Budget of Cameroon in the National Press. Retrieved from <https://www.tuchemnitz.de/phil/english/sections/ling/download/CameroonAvH15/16.%20Marcel%20Jaff.pdf>.

- Ghaedi, F., & Taki, G. (2017). The discourse strategies of advertising in Persian magazines and newspapers. *Journal of Language Research, Zabanpazhuhi*, 8(21), 1-7.
- Ismael Wadi, S., & Ahmed, A. A. (2015). *Language manipulation in media. International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL)*, 3(7), 16-21.
- Joneidi Jafari, M., & Khaqani, T. (2015). The representation of social actions in Persian stories: A critical discourse analysis of Ale Ahmad short stories. *Zabanshenakht (Language Studies)*, 6(12), 77-97 [In Persian].
- Kaplan, R. B. (1972). Cultural thought patterns in inter-cultural education. In H. B. Allen & N. Campbell (Eds.), *Teaching English as a Second Language* (2nd ed, pp. 294-309). New York: McGraw Hill.
- O'Halloran, K. A. (2005). *Mystification and social agent absences: A critical discourse analysis using evolutionary psychology. Journal of Pragmatics*, 37, 1945-1964.
- Sharif, M., & Yarmohammadi, L. (2014). A critical discourse analysis of Khayam's quatrains with reference to socio-semantic discursive features. *Poetry Studies*, 6(2), 67-82 [In Persian].
- Van Dijk, (1996). Discourse, power and access. In C. R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard, (Eds.), *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis* (pp. 84-104). London: Routledge.
- Van Leeuwen, T. A. (1996). *Texts and practices: reading CDA*. London: Routledge.
- Yarmohammadi, L. (2004). *Mainstream and critical discourse analysis*. Tehran: Hermes Publications [In Persian].
- Yarmohammadi, L. (2006). *Communication within critical discourse perspectives*. Tehran: Hermes Publications [In Persian].
- Yarmohammadi, L. (2006). *From Shiraz to Kashmir*. Shiraz: Fanoose Andishe Publications [In Persian].
- Yarmohammadi, L. (2012). *An Introduction to discourse analysis*. Tehran: Hermes Publications [In Persian].
- Yarmohammadi, L. (2016). *Contrastive discourse analysis*. Tehran: Hermes Publications [In Persian].
- Yasemi, K. & Aghagolzadeh, F. (2016). The critical discourse analysis of American English file book based on van Dijk's model. *Culture-Communication Studies*, 17(34), 186-205 [In Persian].